

μέσηαλές κλειδίον του πλούτου είναι η παιδεία· Επίσην, οι σημαντικότεροι στήμεροι, διότι οικείοι και τὸν απεκτίσετε μὲ πολλοὺς ἴδρωτας καὶ συγγοῦς ζωῆς κινδύνους. Μήν εἰπεῖτε δόμως διὰ τὸν μέλλοντας νὰ τὸν κληρονομήσωσι χωρὶς ἴδρωτας ἀπό γονοῖς σας θέλουν εἰσθαι καλοὶ νὰ τὸν φυλάξωσιν, ἀν διὸ τὸν σύμερον δὲν φροντίσετε νὰ παραδώσετε εἰς αὐτοὺς μὲ τὸν πλοῦτον, κινητὸν τοῦ πλούτου καὶ κλειδίον τὴν παιδείαν. Μήν ὑποφέρετε νὰ συμβῇ τοιοῦτον κακὸν εἰς τοὺς ἀπογόνους σας· καὶ ὁ Θεὸς μέλλει νὰ ζητήσῃ λόγον ἀπὸ σᾶς, ως αἰτίους τῆς μελλούσης του δυστυχίας, καὶ η ἐπεργομένη ἀλληγενεὰ τῶν ἀνθρώπων παρεπλέοντες τὴν Γῆραν, θέλουν λέγειν μὲ καταφρόνησιν· Τοῦτο τὸ ιησίον θὰ ποτὲ τὸ πλουσιώτατον δλῶν τῶν ἀλληνικῶν νησίων εἶγε τόσα καράβια, τὰ ὅποια ἔργασαν νὰ ταξιδεύσωσι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀμερικήν. Οἱ κάτοικοι του δικαὶος εἰς τοῦτο μόνον παγκολύθησαν, καὶ τοῦτο μόνον ἔμαθαν, νὰ μαζεύωσι μίταλλα γρυσούς καὶ ἀργυρίου· ἀλλὰ δὲν ἔφρόντισαν νὰ μάθωσι καὶ πῶς φυλάτσονται τὰ μέταλλα. »

Τρέμω, φίλοι μου, τὴν ὥραν ταύτην ἀναγκαζόμενος νὰ σᾶς φανερώσω τόσον δεινὴν καταιγίδην. Μή, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ! μὴ τὴν ὑποφέρετε· ἀντὶ καταιγίδης, εἰς τὴν εξουσίαν σας είναι νὰ σφλίσετε τὰς κερκλές σας μὲ στέφανον αἰωνίου δόξης.

Πολλὰ σᾶς λείπουν ἀκόμη, καὶ πολλὰ ζητεῖ ἀπὸ σᾶς ὁ Θεὸς, διότι καὶ πολλὰ σᾶς ἔχάρισε. Τοῦτο δὲν είναι λόγος τοῦ φίλου τῆς δόξης· καὶ τῆς εὐτυχίας σας Κοραή, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ φωνή· «Ω ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ.»

Μή φανῆτε λοιπὸν παρήκοοι τοῦ Χριστοῦ, διστις είναι καὶ ὄνομάζεται ΣΟΦΙΑ καὶ ΛΟΓΟΣ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ὅποιον τὸ θέλημα είναι νὰ σοφιζάμεν τὸ λογικόν μας μὲ τὴν παιδείαν. Δεῖξετε διὰ τοῦτο τὴν παιδείαν, διὰ τοῦτο τὸν πλοῦτον κατὰ τὴν γνῶσην σας, εἰς ὡρέλεικαν καὶ δόξαν κοινὴν τῆς Ἑλλάδος· ὡρέλεικαν τὸν πλοῦτον τῆς Ἑλλάδας· διοξάζοντες ἔκυπτος, δοξάζετε διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Πρέπει νὰ συναθροίσετε ὅλους σας τοὺς ἀδελφούς, τοὺς κατοίκους τῆς Αἴγαου, καὶ πτωχούς καὶ πλουσίους, νὰ τοὺς παρακαλέσετε νὰ συνεισφέρωσιν δλοὶ κοινὴν ἐπίκαιον βιωθεῖσιν, πολλὴν δέσπις ἔχει πολλὰ, ὀλίγην δέσπις ἔχει ὀλίγη. Καὶ τῆς χρήσας τὰ δύο λεπτὰ δέχεται καὶ ἐπαινεῖ ὁ Θεὸς πλέον παρὰ τῶν πλουσίων τὰ πλούσια δῶρα. Ἀπὸ τὴν κοινὴν ταύτην βιωθεῖσιν πρέπει νὰ στέλλετε νέους ποιῶντον εἰς τὴν Χίον, νὰ διδάσκωνται ἐκεῖ διὰ μαθήματα δὲν ἔχει ἀκόμη τὸ γησίον σας· ἐξ αὐτῶν πειτεὶς ἀλλοιούς, νὰ κρατήσετε αὐτοὺς διὰ τὴν παρθενίαν ἀνάγκην, καὶ ἀλλοιούς νὰ στείλετε εἰς τὴν

Πίσαν, παραδίδοντες αὐτοὺς, ὡς εἰς ὄδηγούν καὶ πρεστάτην, τὸν σεβουμένατον ἀρχιερέα Τιγνάτιον, τὸ καύγχημα τοῦ γένους μας, τὸ ὅποιον ἀλλοιούς δέκα ποιῶντος ἀρχιερεῖς ἀν εἶχεν, ἢ μὲλος παύσειν πρὸ πολλοῦ νὰ ὄνομάζεται γένος δυστυχέστατον. Λπὸ τὴν κοινὴν ταύτην βιωθεῖσιν πρέπει νὰ φροντίσετε καὶ βιβλιοθήκην, χωρὶς τῆς ὄποιας ἀδύνατον νὰ καταστήσετε γυρνάσιον.

Πλειότερα, φίλοι· διαμογενεῖς, νὰ σᾶς γράψω δέν με συγχωρεῖς η γεροντικὴ ἀδυναμία μου· καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα βιτανούμενος ἀπὸ πόνους ἀρθρίτικούς (πιστεύσατέ με) σᾶς ἔγραψα, διὰ νὰ πληρώσω τὸ γρέος μου, καὶ νὰ εὐχαριστήσω τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ ἀκούσω (ἄν ήναι δύνατὸν) πρὸν ἀποθάνω, διὰ τοῦτο οἱ φρόνιμοι Τιδριώται, ἀφοῦ ἀπέκτησαν πλοῦτον ἀργυρίου, καταγίνονται τώρα νὰ κερδίσωσι τὸν ἀσυγκρίτως τιμιώτερον πλοῦτον τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀρετῆς. Η ζωή μας είναι ὀλιγοχρόνιος· μόνον μέσον νὰ τὴν ἀλλάξωμεν μὲ ζωὴν αἰώνιον, τὴν μέλλουσαν, ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς τὴν σημάντην τοῦ πλούτου· καὶ τίς ἀλλος είναι πλησιέστερος εἰς ἡμᾶς παρὰ τὸ πατρός; Αὐτὴ, γυμνὴ καὶ καταφρονημένη, προσκαλεῖ σῆμα τὰ τέκνα νὰ τὴν ἐνδύσωσι· μὲ τὴν παλαιόν της δόξαν. Μὲ διακριμένους δημιουργούς σᾶς παρακαλῶ δλους, φίλοι· καὶ ἀδελφοί, καὶ σᾶς ἔξορκίζω εἰς τὸν Θεόν, νὰ μὴ κλείσετε τὰς ἀκοὰς εἰς τὸ κάλεσμα τοῦτο τῆς ταλαιπώρου πατρίδος μας.

Σᾶς εὔχομαι οὐγείαν, εύτυχίαν καὶ προκοπὴν εἰς ὅλη τὰ καλὰ καὶ τίμια!

Ἐκ Παρισίων, 14 Ιουνίου, 1820.

*Ο φίλος σας ΚΟΡΑΗΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ. Η ΣΚΛΑΒΙΑ ΚΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ.

—ooo—

«Ο Ζάσος;» ἀγχωτόποιο, τῆς ζαχορίας ἀφίντης
βουλιάται ξεντιά νὰ τελική νὰ πλανηθῇ; τὰ ξίνα·
Μὰ καὶ ποῦ ἱεράλειψε μὲ τὰ πανά γηράτα
ΟΙ· Αλτζερίνοι ποσκούν μὲ τὰ γοργά καζίνα
καὶ σκλέροι· δὲ ἐπίδοκην κὶ σωτὴν καὶ τὸ δικούς του·
Σ· τὰς· Αλτζερίοι τὰς βαρβαράς· τὰς ματίν τὸ κανάκι·
— Προσκύνα, Ζάπη, τὸν παπά καὶ γένουν θεούπουλούμανος
“Αρχαγάτας νάτου πάνα έμαζε, οὐάγης κακὸς καζίνα·
— Κάλλιξ· χωρὰ νὰ κομματικούθεν λαζανά ξακάνα κομμάτια
Παρά ποτὲ μου·» οργηθόν τὴν πίστη τῶν γονιῶν μου!
Δὲν προσκύνα ἐγὼ παπά, δὲν πάγω· τὰ τέλαιρά σας;
Κι· οὐ· μένω σκλέροις σας ίθη, τὰ τέλαιρά σας;
Καὶ ίθη· τὰς πίστειν τους· κὶ θεωρεῖ τὸν σταύρο του
Καὶ· τὰ τέλαιρά σὲν θίλιατε ποτὲ νὰ προσκυνήσῃ.
“Σ τὰ σίδερα τὰν θίλιαν μὲ ιλάπαις· τὰ ποδάρια,
Κρίκο βαρύν θεέρασαν· τὰ τέλαιρα λαζανό του
Κι· ίχωσαν· τὸν· τὰ τέλαιρα πριν καὶ τὸ σπαστείν χαμένη·
Μὲ τὰ ζωμάι καὶ τὸ νερό τέλαιρα· ίππα τὰ γεύνα
Χωρίς τὰ ξέρε· ὁ δύστουχος τί γίνεται· τὰ τού κάσμο,
Μάτηκ· καὶ δὲ· ίχωσε, αὐτά καμάτε· νὲ ἔκουν·
Μία κόστη εἶχεν ο παπάς, μιὰ κόρη μαραριμάτη,
Ξάν πυπαρίσι λιγερή, γλαυκή· σὸν τὸ φαγγάρι,
— Ήταν καλή πάνη γριττιάνη, σὰν πήγρετος ορείς

Πού τέτηκε κόρην απιστες δὲν αξίζει νὰ συγγ.
Συγνά διστέναζε βαθύν καὶ ἐρήχτις* ἡ καρδιά της
Γιατί διστέλλογούταν τὸν ἀμερόφο τὸν σκλέρο,
Κ* ξένη μαῦρα δάκρυα γιὰ τὸν φυλακωμένο.
Κόθε αὐγὴν ἵππαγινε καντάς* τὸν φυλακή του
Καὶ μιὰν αὐτὴν, χρυσὴν αὐγὴν, καλοκαιρινὴν ἡμέρα
Ποὺ διεκλάιθουν τὰ πουλιά καὶ τὸ ἀνθια ἔμπριζα
"Ενά τραγούδιν ἄκουσε απὸ βαθύα νὰ *Σγαίνη.
Ο Σήστη; ἡ κακόματιρος ἵλατηγε τὸν καῦμό του.
· Τὰ μάτια τῆς μανούλας μου δὲν κατέν ἀπὸ τὸ κλέμα
· Ποὺ τοσούχαρινούς κλαίγουν γιὰ τὸν γχράνο γιού της
· Οι φίλοι μου κι* οι σπιτικοί δὲν δὲ μαλεσύν τιμένα,
· Ο σκύλος μου δὲν φύγηκε χωρίς νὰ μὲ θυμάται
· Καὶ τοῦ σπιτιοῦ μου δὲν αὐλή, θάνατος χορταρισμένη!
· Η Τουρκοπούλα πρόσκενε μὲ δάκρυα *ε τὰ μάτια
Ν* ἀπούσῃ τὸ περάσμα, μὲν αἴπειτεν ἡ Σήστη.
Η λύπη τὸν ἐπλάκωσε κι* σοργήγα τὸν λαιμό του.
Νὰ τραγουδήσῃ δὲν μπερεῖ μόνη κλίχγει ὁ καῦμένος!
Καὶ ἡ κόρη συλλογιστώνει διάθεα ὅλη τὴν *μάρτια
Κι* ὅταν ἀπό* γιὰ λοιψτήν πάλιν διστέλλογούταν,
Καὶ τὸ τραγούδι τὸ πακρόν ἀβούζεις* τὸ αυτιά της.
Μισόκυντοι σπιδύνεται, πατιέ μάγαλι *γάλι,
Μίσ* τὸν ὄντα τοῦ κόρην τὰς πηγαίνει καὶ τοῦ κλέρτει
Τὰς φυλακῆς του τὰ κλειδιά ἀπ* τὸ προσκύφαλό του
· Ποσάν βρυκότακες πατεῖ δίχως νὰ κάμη χρότο,
Φύγειν *ε τὰ μαύρη φυλακή μὲ τὰ κλειδιά *ε τὰ χέρια,
· Λαοίγει θύρωμες καὶ σφαλνή μάνοιγει *έκανασίγει
Τριάντα θύρων μάνοιει δὲς ποῦ ν' ἀλιθή *ε τὸν Σήστη.
Κι* ὁ Σήστης τὴν ἑκάττακα μὲ μάτια θεμβωμένα.
— "Αγ! λέγει, κόρη θμαρφη, σκλέρο καὶ σὺ θὰ είσαι!
Κάθου κοντά μου λιγαρδή καὶ πές μου πόθεν είσαι,
Καὶ πᾶς ἕδεις κατάνταταις *ε τὰ χέρια τῶν συλλιθίων.
— Δὲν εἶμαι σκλέρος, Σήστη μου, μάνης εἶμαι Μαυρουλμάνη.
Γιὰ πές μου σὰν τί κτήματα σὰν τί χωράφια ἔχεις
Σὰν τί δὲν δώστες τὴν καλὴ ποῦ δὲν σ* ἀλευθερώστε;
— Δυστοπίας ἔχει *ε τὸ Βουρό καὶ δεῦς *ε τὸ Μακρυνίτζα
Κ* μένη χωράφια περισσά ποῦ μετρημό δὲν ἔχουν.
"Ολα *ε τὰ δίδω, λιγαρδή, δὲν μ* ἀλευθερώστε,
— Δὲν δέλια τὰ χωράφια σου, τὰ σπήτια σου δίνουλια,
Μόνη *δίλια νὰ μοῦ δρκισθῆς καὶ τάγματα νὰ μοῦ πάργει,
Μηδὲ νὰ έάλης στέφανα δίχως νὰ μ* ἐρωτήσῃς.
— Μὰ τὸν Θεό ποῦ προπενά, μὲν τὸ καλὸ ποῦ δέλια
Μὰ τὰ μανούλα μου, δὲν ζή, μὰ τὴν γλυκιά πατρίδα
Σ* δρκίζομαι, κοπέλε μου, γυναικά νὰ μὴν πάρει
Μηνας ἐπτά καὶ γρύνους τρεις δίχως νὰ σ* ἐρωτήσω.
Τὰ σίδερά του δεσπαστο μονάχ* ἡ Τουρκοπούλα
Τὸ *ένηγαλ* ἀπ* τὸ φυλακή τὸν πάνι *ε τὸ πειρηγάλι
Καὶ τοῦ φερτόνει τὴν ποδιά μὲ μάλιστα κι* ἀσῆμα,
Κι* ἀπ* τὸ μικρό τοὺς δάκτυλο *βγάζει τὸ δακτυλίδι
Καὶ τὸ τζεκίζει σὰν γυαλί τὸ κάνει διὰς κομμάτια.
— Νὰ, Σήστη, πάρε τὸ μικρό, τὸ ένα τὰ καρδιάτη
Καὶ μὴ ξαχνής ποὺς σ* ἀγάπη τοῦ *Αλτζερίος ἡ Τούρκα.
Πήγανε τούρα προφέθεις έπειτα τὸ καράβι.
Ποὺ φύγει γιὰ τὸν τόπο σου, πηγαίνει *ε τὸ Σπαγόρι.
Καὶ σὰν περάσουν μὲ καλὰ τρεῖς χρόνοι κι* ἐπτά μῆνες
Γύρισε *πίσω, Σήστη μου, γυναικά νὰ μὲ πάργει.
· Ακόμη δὲν ἀπέρχονταν τρεῖς χρόνοι κι* ἐπτά μῆνες
Κι* ἡ Τούρκη* ἀποθίμωκε τὸν ξένο ποὺς ἀγάπη,
Γιατί* ἡ καρδιά της ἔλεγα* Ή* εξέχουν ἡ Σήστη
Κι* ξελατ θενά στεφάνωθή διαμέριστοκούλα.
Καράβιν τύρεν ἔτοιμο, Σπαγόρινό καράβι
Καὶ *μπαίνεις μέσοι μάλιστα κι* μπῆμι φορτισμένη
Καὶ πέτρα ρίχνει πίσω της *ε τὸν τόπο τοῦ γονιδιοῦ της

Κι* ούδε τὸ ξέ* ἡ *Αλτζερίος πᾶς φεγγάι μετέπει καράβη.
Καὶ τὸ καράβιν ἔφυγε *ε τὰ κύματα τὰ μαύρα
Τὸ παραδέρνεις ὁ Βαριάς, πονέντε καὶ λεβάντε,
Καὶ τὲ δυά μῆνες ἔδωσεν ὁ μάγιος Νικόλας
Κι* ζύθησεν αἰς τὴν *Ρούμελη τὸ γρήγορο καράβι.
· Εσγῆ* ἡ Καπιτάνιος τευ *ε τὸ σπήτη του νὰ πάγη,
· Κούγκαν καὶ οἱ ψυχταί του νὰ πάνε *ε τὴς καλαῖς των,
· Εθγαίνει καὶ ἡ Τούρκησα ἐρυμη καὶ μονάχη.
Καὶ πέρνει δρόμους καὶ στρατιά, στρατιά καὶ μονοπάτια
κι* δύο διωτές ξεντριωτές τοῦ Σήστη τους τὸ σπήτη.
Χαράμπατα ξεκίνησε καὶ βράδυ περπατούσε,
Κι* ἦτει πρὸς τὸ Βατιλαμάρα *έκανό γει οὐκ Βλάχο
Ποὺ βάσκει χίλια πρόσωπα σὲ πράσινο χορτάρι
— Καλή σου μίρα, Βλάχε μου. — Καλῶς *την τὴν κοπίλα.
— Δόστε μου γάλα, Βλάχε μου, γιατί* εἶμαι κουρκομένη,
Τρέμουν τὰ ποδαράκια μου, ξεράθηκε
Γιά δός μου γάλα, χριστιανή, κι* ἡ Θεός νὰ σ* εὐλογήσῃ.
— Ήλεις γάλα τῆς κατέχικα μου, νὰ φάγε καὶ μιζύθρα
Κι* ἀν νὰ την τοῦς λιγό κρασί πήγανε παραπέρα
· Όπους *ναι τοῦ χρέντε μου τὸ σπήτη κι* άχει γάλα.
— Ποιεις εἶναι ὁ αρέντης σου καὶ τίνος είναι ὁ γάμος;
— "Ο Σήστης εἰν" αρέντης μου κι* ὁ γάμος ἔδικτος του.
Ψιλή φυνέτζαν ἔσυρεν δύο κι* δές πηλοποδέντες
Καὶ τρέχει, τρέχει, πεταχτὲ δίγκως νὰ πῦη τὸ γάλα!
Τὸ σπήτη πήταν μνοιχτό, ἐπαΐζει τὰ πηγηνίδια
Καὶ τὰ καρίτζα χόρευν μέσο* *ε τὸ παπρά φορεμένη,
Χαρέμαν κι* οἱ λεβάντες *ε τὰ τζάμια *ντημένοι
· Σ τὴν θύραν δοτεκ* ένιας νίδες νὰ δέχεται τους έξινος.
— Νὰ ξήστε, άξιο παιδί, ἐτέλιοσσεν ὁ γάμος;
— "Όχι, λοπέλα διμόρφη, δὲν πάριστεν ἀκόμη.
— Πάρε, παπιά μου, τὸ μισό αὐτὸν τὸ δακτυλίδι
Καὶ τρέχει δός το τοῦ γαμβροῦ νὰ Βγῆ νὰ τὸν συντύχω.
· Ο νήσος ἐπῆγε *ε τὸ ταμπρό, τὸ χέρι του τραβάσι.
— Τί έχεις κι* εῖσαι κόκκινος; τί έπαθες, παπιά μου;
— Κύριο Σήστη Βλάχε της καλαῖς της *Ρούμελης της εἶδε,
Μὲ κάτιο εἶναι μιὰ καλὴ ποῦ τῆς περνάει δλαϊς.
— Ήλεις την τὰ ελιθη *ε τὸ χορό, κρασί νὰ τῆς καράβη.
— Τοῦ θύρως στέκει μοναχή, νὰ σὲ συντύχη θέλει,
Τὸ δακτυλίδι σ* ἐπτακεν ἔτοῦτο τὸ παπούμενο.
— Ήρε *καλή μου εἶν* ίδω, τοῦ *Αλτζερίου *ἡ Τούρκα!
· Εκαρε δύο πηλημάτα κι* εύρεθηκε *ε τὴν θύρα,
Τὴν Τουρκοπούλαν δέρπαξε, *ε τὸ στήθος του τὴν σφίγγη
Καὶ τὴν φύλει καὶ τὴν φύλει καὶ κλαίγουν καὶ φιλεύσταται.
— Αφος, κύρι Σήστη! έχει γυνά, *πίσω πηγαίνει πάλι
Γιατί έτι πανερεύσται κι* ἔγια πρέπει νὰ φύγει.
— "Οχι, σύγκηπη μου γλυκιά, δὲν φεύγεις μάπ* ἀμένα.
· Άφου σὲ στέλνεις ὁ Θεός ποὺς γίνεται νὰ φύγης;
Μηδὲ καὶ δὲν πανερεύσαμε παρά μ* ισέντε μόνο.
Κι* η κύρια περι τοὺς εθλεπτιν, η στολισμένη νύφη
· Εθύμωσε κι* ἀδάκησε καὶ λέγει πεισματισάντα.
— "Ας έχη δεξαν ὁ Θεός ποὺς ήλθ* ἡ τουρκοπούλα!
Γιατί* ἡ ἀγάπη του βρατιά παρά πολλή, ἀφέντη.
Μηδὲ κύρι θέλεις τὸν αὐγή, τὸ βράδυ δέλεις αλλη.
— Σύρωμε, κύρι της αὐγής, καὶ μήν παραπονήσεις
Γιατί* η κύρι τοῦ βραδύνου μ* έσωσε τὴν ζωή μου,
Κι* έγια της ἴταξη πριγκηπίουν γιὰ τὴν πάρει.
Καὶ σὲ, σὲ στέλνει σπήτη του μ* εῖλος πελλινάρια
Μ* ἀπῆμι καὶ μὲ μάλιστα καὶ με μαργυριτάρια!
Κι* έκει εργάζονται κι* δὲ παπάς μὲ στέφανα *ε τὸ χέρι.
— Παπά, άφος τὰ στέφανα καὶ φέρε καλυμμένα!
· Ήλιθε κοκένια τούρκιας *καὶ χριστιανή θά γένει.
Φέρε νὰ τὴν βαπτίσουμε. Για Βάπτιστο την *Ελένη
Καὶ τὴν *Ελένην διατερά μάζη μου στερκνόνεις.